

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל החינוך הדתי
הפיקוח על הוראת התנ"ך

יום ראשון ד' שבט תשע"ד 05/01/2014

בס"ד

לקראת בחינת הבגרות בתנ"ך לתלמידי 5 יח"ל – שאלת נושא.

למורים שלום,

בתוכנית הלימודים החדשה הורד מתוך שאלון הבגרות החלק הבוחן על קטע שלא נלמד (אנסיף). הכנסת סעיפי ג' בשאלות השונות באה לתת מענה חלקי לרצון לבחון את יכולתו של התלמיד ומיומנויותיו, להתמודד עם חומר בלתי מוכר, בתוך כל נושא ופרק.

ואולם, המיומנויות אינן הפן היחיד אותו אנו רוצים להקנות לתלמידים בנוסף על הידע. אנו מצפים מתלמיד בתום שתיים-עשרה שנות לימוד, להיות מסוגל לעשות אינטגרציה של חומרים שונים שלמד בתנ"ך במהלך כל שנות לימודיו, ולגבש אמירה משמעותית בעלת אופי מסכם. אמירה זו צריכה לבוא לידי ביטוי בכתיבה עצמאית של פיסקה קצרה אשר איננה עוסקת רק בפרטים, אלא רואה נושא כמכלול.

בחזון ארוך הטווח של התוכנית החדשה, על התלמיד יהיה לכתוב תשובה שתאגד חומרי לימוד שנלמדו לא רק בכיתה י"ב, אלא גם בכיתות י' וי"א. כגון: מקומה של עבודת בית המקדש בעם ישראל (תפילת שלמה, ישעיהו ב', ירמיהו, נחמיה), הנביא ושליחותו (אליהו, יונה, ישעיהו, ירמיהו) בין הנביא למלך (נתן, ישעיהו, ירמיהו), מנהיגות (דוד, יאשיהו, נחמיה), אתגרים חברתיים (דברים, ישעיהו, נחמיה).

בשלב זה, נשלב בבחינה שאלת נושא העוסקת בחומרים שנלמדו **בכיתה י"ב בלבד**, (עם אפשרות להפניה למקור נוסף אחד שנלמד בעבר לצורך השוואה, ולא מתוך עיון מעמיק).

שאלת הנושא כפי שתופיע החל מבחינת הבגרות של קיץ תשע"ד, תהיה בנויה משני סעיפים:

סעיף א' - ידרוש מן התלמיד תשובה על שאלה ממוקדת הפותחת את הנושא.

סעיף ב' ידרוש מן התלמיד לכתוב חיבור קצר עצמאי (עד עשר שורות) על הנושא, על פי הנקודות שניתנו לו.

כיצד ניתן להכין את התלמידים לכתיבה מסוג זה?

במהלך ההוראה השוטפת, בסיומו של לימוד של יחידות שונות, ניתן להטיל על התלמידים לכתוב בעצמם פיסקה בעלת אופי סכומי על הנושא שנלמד. ניתן לתרגל כתיבה של פיסקה במבנה קבוע של:

א. משפט פתיחה המציג את הנושא.

ב. משפטים בהם יידונו הנקודות, שאליהן התבקש התלמיד להתייחס, תוך כדי ביסוס הטענות על פסוקים מן הכתוב.

ג. משפט סיכום.

בהצלחה!

מירי שליסל, מפמ"רית

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל החינוך הדתי
הפיקוח על הוראת התנ"ך

דוגמא לשאלת נושא - המקדש:

- (1) בית המקדש מהווה מרכז רוחני ודתי לעם ישראל ואולם, לא תמיד ידע עם ישראל להתייחס כראוי למקדש. עיין במלכים ב' פרקים כ"א-כ"ב ותאר את מצבו של המקדש בשתי התקופות המתוארות בפרקים. מה מוביל למהפך בפרק כ"ב?
- (2) הנביאים ירמיהו וחגי מוכיחים את העם בעניין בית המקדש. כתוב חיבור קצר (בן כעשר שורות) בו תציג את טענתו של כל אחד מהם כלפי העם ואת הדרישה וההבטחה שהוא מציב לעם בנושא המקדש. בסס דבריך על הפסוקים.

(1) בימיו של מנשה מלך יהודה היחס למקדש היה גרוע. הוא טימא את בית המקדש, בנה מזבחות לעבודה זרה בבית המקדש ואף שם את פסל האשרה בבית המקדש. יאשיהו נכדו, נהג באופן הפוך לחלוטין. יאשיהו עשה בדק בית במקדש, ובעקבות מציאת ספר התורה הוא כורת עם העם ברית שבמרכזה החזרת הוא מחזיר את בית המקדש למרכזיותו עבור עם ישראל.

(2) ירמיהו מוכיח את העם על כך שהם רואים במקדש עצמו מקום שיגן על העם ואויבים לא יוכלו להרוס אותו בשל קדושתו (ה' יגן עליו). הבאים למקדש אינם מקיימים את מצוות ה' ומזלזלים במעשיהם הרעים בערכים ובתכנים שמייצג המקדש. הם אינם מרגישים צורך לתקן את מעשיהם כיון שהם בטוחים שה' לא ייתן לאויביהם לפגוע בו. ז (ט) הגנב רצח ונאף והשבע לשקר וקטר לבצע ולהלך אחרי אלהים אחרים אשר לא ידעתם: (י) ונבאתם ועמדתם לפני ה' הזה אשר נקרא שמי עליו ואמרתם נצלנו למען עשות את כל התועבות האלה: ירמיהו דורש מהם לעשות מעשים ראויים: לעבוד את ה', לדון דין אמת ולשפוט בצדק (ה) כי אם היטיב תיטיבו את דרכיכם ואת מעלליכם אם עשו תעשו משפט בין איש ובין רעהו: (ו) גר יתום ואלמנה לא תעשקו ודם נקי אל תשפכו במקום הזה ואחרי אלהים אחרים לא תלכו לרע לכם: ואז מבטיח להם שיוכלו לחיות בירושלים ובית המקדש ימשיך להיות המרכז שלהם (ז) וּשְׁפַנְתִּי אֶתְכֶם בְּמָקוֹם הַזֶּה בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר נִתְּתִי לְאֲבוֹתֵיכֶם לְמִן עוֹלָם וְעַד עוֹלָם

חגי טוען כלפי עם ישראל שהם אינם מתאמצים לבנות את המקדש. הם עסוקים בחייהם הפרטיים ואינם מתפנים לבניית המקדש. חגי פרק א (ב) זה אמר ה' צבאות לאמר העם הזה אמרו לא עת בא עת בית ה' להבנות מצבם הכלכלי הקשה והאכזבה שלהם מתהליך שיבת ציון עד כה מרפים את ידם מלבנות את המקדש. בכך, למעשה, הם מעידים שהם לא מבינים את החשיבות של המקדש. הוא דורש מהם להתגייס ולהקים את המקדש ומבטיח להם כי בית המקדש שהם יקימו למרות הקשיים שלהם יהיה גדול וראוי וה' יתכבד בו. חגי פרק א (ח) עליו הקר והבאתם עץ ובנו הבית וארצה בו ואכבדו ואקבדה אמר ה':

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל החינוך הדתי
הפיקוח על הוראת התנ"ך